

ใบความรู้ที่ ๒ เรื่อง การจับใจความสำคัญ
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง อักษรรรษา พาสนุก แสนสุขใจ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง การจับใจความสำคัญ
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๓๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

การจับใจความสำคัญ

การอ่านจับใจความสำคัญ คือ การอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่อง หรือของหนังสือแต่ละเล่มที่เป็นส่วนใจความสำคัญ และส่วนขยายใจความสำคัญของเรื่อง

ใจความสำคัญของเรื่อง คือ ข้อความที่มีสาระคลุมข้อความอื่น ๆ ในย่อหน้านั้น หรือเรื่องนั้นทั้งหมด

ส่วนขยายใจความสำคัญ เป็นประโยคหรือข้อความที่ขยายเนื้อหาสำคัญให้ชัดเจนขึ้น เช่น การอธิบายความหมาย การยกตัวอย่าง การเปรียบเทียบ เป็นต้น

ประโยคใจความสำคัญมี ๒ ลักษณะ

๑. ประโยคใจความสำคัญที่เขียนไว้อย่างชัดเจน

ได้แก่ ประโยคที่อยู่ตอนต้นย่อหน้า ตอนท้ายย่อหน้า และอยู่ทั้งตอนต้น และตอนท้ายย่อหน้า

ตัวอย่างที่ ๑

ในการบันเทิงและการกีฬา ไม้ไผ่มีส่วนสำคัญร่วมอยู่ด้วยเป็นอันมาก โดยเฉพาะในการทำเครื่องดนตรี อันได้แก่ลูกระนาด อังกะลุง ขลุ่ย เกราะ และส่วนประกอบต่างๆของการแสดง การเต็นรำ เช่น รำกระทบไม้ รำต่าง ๆ ที่ต้องใช้เครื่องมือทำจากไม้ไผ่ ทำให้การเต็นรำนั้น ๆ งดงามน่าดูเป็นอันมาก สำหรับการกีฬา ไม้ไผ่ใช้ทำโครงว่าวได้ดี

(จาก ความรู้เรื่องไม้ไผ่ ของกรมป่าไม้)

ตัวอย่างที่ ๒

ในป่าที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาลนั้น นอกจากมีต้นไม้ใหญ่น้อยจำนวนมากขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นนั้น ยังเป็นที่อยู่ของสัตว์ป่านานาชนิด รวมทั้งนก แมลง และสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่าเรียกว่า จุลินทรีย์ พืชและสัตว์ในป่าต้องพึ่งพิงอาศัยกันและกัน **ป่าจึงอุดมไปด้วยสิ่งอันเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์อย่างมากมาย**
(จากหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ทรัพยากรที่มีค่าของเรา ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)

ตัวอย่างที่ ๓

การอ่านหนังสือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคน โดยเฉพาะนักเรียนต้องถือว่าการอ่านหนังสือเป็นสิ่งสำคัญมากกว่างานอื่น ๆ เพราะวัยนักเรียนจะต้องแสวงหาความรู้เพื่อเตรียมสำหรับชีวิตในวัยผู้ใหญ่ การอ่านหนังสือจะช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้กว้างขวาง การอ่านมากทำให้มีความรู้มาก ทำให้สติปัญญาเฉียบแหลม สามารถนำความรู้ไปใช้ในการตัดสินใจได้ถูกต้อง และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ทำให้ชีวิตประสบผลสำเร็จ นอกจากนั้นการอ่านหนังสือยังทำให้นักเรียนได้รับความเพลิดเพลิน และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ **ถ้านักเรียนต้องการเป็นคนรอบรู้ ก็ต้องเป็นนักอ่าน**

๒. ประโยคใจความสำคัญที่ไม่ได้เขียนไว้อย่างชัดเจน

การหาใจความสำคัญจะต้องหาคำสำคัญหรือคำหลัก โดยการตั้งคำถามแล้วตอบคำถามว่า ข้อความในย่อหน้านั้น “ **ตัวละครมีใครบ้าง ใครทำอะไร และผลเป็นอย่างไร**” จากนั้นนำคำสำคัญหรือคำหลักมาเรียบเรียงให้เป็นประโยคใจความสำคัญ

วิธีการหาใจความสำคัญจากนิทาน

๑. อ่านโดยตลอดทั้งเรื่อง เพื่อให้รู้ว่าเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องอะไร จุดใดเป็นจุดสำคัญของเรื่อง

๒. อ่านให้ละเอียดอีกครั้ง เพื่อทำความเข้าใจเรื่องราวที่อ่าน

๓. ตั้งคำถามหาคำสำคัญ หรือ คำหลัก ของแต่ละย่อหน้า ดังนี้

- ตัวละครในย่อหน้านี้มีใครบ้าง
- ตัวละครในย่อหน้านี้ทำอะไร
- ผลของการกระทำเป็นอย่างไร

๔. นำคำสำคัญหรือคำหลักมาเรียบเรียงเป็นประโยคใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้า

ตัวอย่าง

นิทานเรื่อง ผีกับนกพิราบ

ครั้งหนึ่งผีตัวหนึ่งหล่นลงไปใต้น้ำ และคงจะจมน้ำตายเป็นแน่ ถ้านกพิราบตัวหนึ่งมองไม่เห็นเสียก่อน นกพิราบคาบใบไม้ยื่นให้ผีงัดขึ้นมาได้

วันต่อมาขณะที่นกพิราบกำลังเกาะอยู่บนกิ่งไม้ นายพรานคนหนึ่งเข้ามาในป่า และเอาปืนจ้องจะยิงมัน แต่ผีเห็นเสียก่อน จึงบินไปตอยมือของนายพราน ทำให้มือของนายพรานสั่น กระสุนห่างเป้าไปมาก นกพิราบไม่เป็นอันตราย

(จากเรื่อง ผีกับนกพิราบ ของ ทองสุก เกตุโรจน์ ในหนังสือ สาวเจ้าปัญญา)

ย่อหน้าที่ ๑

๑. ตั้งคำถามหาคำสำคัญหรือคำหลัก

คำถาม	คำสำคัญ หรือคำหลัก
๑. ตัวละครในย่อหน้านี้มีใครบ้าง	ผี กับ นกพิราบ
๒. ตัวละครในย่อหน้านี้ทำอะไร	ผีหล่นน้ำ นกพิราบเห็นจึงคาบใบไม้ยื่นให้
๓. ผลของการกระทำเป็นอย่างไร	ผีงัดขึ้นมาได้

๒. นำคำสำคัญมาเรียบเรียงเป็นประโยคใจความสำคัญ

นกพิราบเห็นผีหล่นน้ำจึงคาบใบไม้ให้ผีงัดขึ้นมาได้

ย่อหน้าที่ ๒

๑. ตั้งคำถามหาคำสำคัญหรือคำหลัก

คำถาม	คำสำคัญ หรือคำหลัก
๑. ตัวละครในย่อหน้านี้มีใครบ้าง	นกพิราบ นายพราน ผึ้ง
๒. ตัวละครในย่อหน้านี้ทำอะไร	นายพรานจะยิงนกพิราบ ผึ้งเห็นนายพราน ผึ้งบินไปต่อยมีोनายพราน
๓. ผลของการกระทำเป็นอย่างไร	นกพิราบไม่เป็นอันตราย

๒. นำคำสำคัญมาเรียบเรียงเป็นประโยคใจความสำคัญ

ผึ้งเห็นนายพรานจะยิงนกพิราบ จึงบินไปต่อยมีोनายพราน นกพิราบไม่เป็นอันตราย

๓. ใจความสำคัญนิทานเรื่องผึ้งกับนกพิราบ

นำสิ่งที่สรุปทั้ง ๒ ย่อหน้า มาเรียบเรียงเป็นใจความสำคัญใหม่ด้วยภาษาของตนเอง

นกพิราบเห็นผึ้งหล่นน้ำจึงคาบใบไม้ให้ผึ้งไต่ขึ้นมาได้ ต่อมาผึ้งเห็นนายพรานจะยิงนกพิราบ จึงบินไปต่อยมีोनายพราน นกพิราบไม่เป็นอันตราย

ตัวอย่าง

นิทานเรื่อง หมาป่ากับนกกระสา

หมาป่าตัวหนึ่งสวาปามอาหารอย่างตะกละตะกลามจนก้างติดขวางคอหอยของมัน จะกลืนก็ไม่เข้าจะคายก็ไม่ออก มันจะกินอะไรอย่างอื่นก็ไม่ได้ นั่นคือสถานการณ์สุดเลวร้ายสำหรับเจ้าหมาป่าจอมตะกละ มันจึงรีบวิ่งแจ้นไปหานกกระสา มันมั่นใจว่าตัวคอยและจะงอยปากอันยาวของนกกระสา คงพอที่จะล้วงลงไปคีบก้างออกมาได้อย่างง่ายดาย

หมาป่าบอกนกกระสาว่า "ข้าจะตอบแทนเจ้าอย่างงามเลยทีเดียว หากเจ้าดึงก้างออกมาให้ข้าได้" เจ้านกกระสาลำบากใจมากกับการมุดหัวเข้าไปในคอหอยหมาป่า แต่มันเป็นสัตว์ที่มีความละม่อมโดยธรรมชาติ มันจึงทำตามที่หมาป่าขอร้อง

พอหมาป่ารู้สึกวก้างชิ้นนั้นหลุดออกมาแล้ว มันก็เดินจากไป "แล้วรางวัลของข้าล่ะ" เจ้านกกระสาร้องเรียกด้วยน้ำเสียงร่ำอนรร "ว่าไงนะ" เจ้าหมาป่าคำรามพร้อมกับการเดินไปเดินมา "เจ้ายังไม่ได้มันไปอีกหรือไง ยังไม่พออีกหรือที่ข้าปล่อยให้เจ้า มุดหัวลงไปปากของข้า โดยที่ข้าไม่จับคอของเจ้าเสียล่ะ"

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า อย่าคาดหวังผลตอบแทนจากการรับใช้คนพาล

ย่อหน้าที่ ๑

๓. ตั้งคำถามหาคำสำคัญหรือคำหลัก

คำถาม	คำสำคัญ หรือคำหลัก
๑. ตัวละครในย่อหน้านี้มีใครบ้าง	หมาป่า
๒. ตัวละครในย่อหน้านี้ทำอะไร	หมาป่ากินอาหารอย่างตะกละตะกลาม
๓. ผลของการกระทำเป็นอย่างไร	ก้างติดคอหมาป่า

๔. นำคำสำคัญมาเรียบเรียงเป็นประโยคใจความสำคัญ

หมาป่ากินอาหารจนกระดูกติดคอ

ย่อหน้าที่ ๒

๒. ตั้งคำถามหาคำสำคัญหรือคำหลัก

คำถาม	คำสำคัญ หรือคำหลัก
๑. ตัวละครในย่อหน้านี้มีใครบ้าง	หมาป่ากับนกกระสา
๒. ตัวละครในย่อหน้านี้ทำอะไร	หมาป่าไปขอให้นกกระสาช่วย และจะให้รางวัล
๓. ผลของการกระทำเป็นอย่างไร	นกกระสาช่วยเพราะอยากได้รางวัล

๒. นำคำสำคัญมาเรียงเรียงเป็นประโยคใจความสำคัญ

หมาป่าให้นกกระสาช่วยและจะให้รางวัล

ย่อหน้าที่ ๓

๑. ตั้งคำถามหาคำสำคัญหรือคำหลัก

คำถาม	คำสำคัญ หรือคำหลัก
๑. ตัวละครในย่อหน้านี้มีใครบ้าง	หมาป่ากับนกกระสา
๒. ตัวละครในย่อหน้านี้ทำอะไร	นกกระสาคาบแก๊งออกมา และทวงรางวัล
๓. ผลของการกระทำเป็นอย่างไร	หมาป่าไม่ให้รางวัลและไล่นกกระสา นกกระสาต้องหนีไป

๒. นำคำสำคัญมาเรียงเรียงเป็นประโยคใจความสำคัญ

นกกระสาคาบแก๊งออกมาและทวงรางวัล หมาป่าไม่ให้และไล่นกกระสา

๓. ใจความสำคัญนิทานเรื่องผึ่งกับนกพิราบ

นำสิ่งที่สรุปทั้ง ๓ ย่อหน้า มาเรียงเรียงเป็นใจความสำคัญใหม่ด้วยภาษาของตนเอง

**หมาป่ากินอาหารแก๊งติดคอ จึงให้นกกระสาช่วยและจะให้รางวัล
นกกระสาคาบแก๊งออกมาแต่หมาป่าไม่ให้รางวัลและไล่นกกระสา**

การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผล

การตั้งคำถาม เป็นการแสวงหาความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิด การเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิด การตีความ การไตร่ตรอง การถ่ายทอด ความคิด สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้

หลักการตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผล

๑. ก่อนที่จะมีการตั้งคำถามนั้นเราก็ควรตั้งใจอ่านทำความเข้าใจกับ เรื่องนั้น ๆ
๒. มีการจดบันทึกระหว่างการอ่าน ในเรื่องที่สนใจหรือมีข้อสงสัย
๓. จับใจความหรือประเด็นสำคัญของเรื่องให้อ่านให้ได้
๔. ตั้งคำถามที่ชัดเจนตรงประเด็นไม่กำกวม
๕. ตั้งคำถามให้เหมาะสม ถูกกาลเทศะ
๖. ใช้ภาษาที่สุภาพ เข้าใจง่าย และใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์หรืออคติ
๗. มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดหลายแง่มุม เพื่อจะได้คำถามที่ หลากแนวคิด
๘. ตอบคำถามด้วยความเป็นเหตุและเป็นผล